

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՐԻՆԵ ԿԱՐԼԵՆԻ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

**ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ՆՇԱՆԱՅԻՆ
ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼԵԶՎՈՒՄ ԵՎ ԽՈՍՔՈՒՄ**

Ժ.02.07 – «Ռոմանագերմանական լեզուներ» մասնագիտությամբ
բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի
հայցման ատենախոսության

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

ԵՐԵՎԱՆ – 2018

Ատենախոսության թեման հաստատվել է Երևանի պետական
համալսարանում

Գիտական ղեկավար՝

բ.գ.դ.,
պրոֆեսոր **Ս. Ք. Գասպարյան**

Պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝

բ.գ.դ.,
պրոֆեսոր **Ա. Ա. Հովհաննիսյան**

բ.գ.թ.,
դոցենտ **Ա. Ս Աբրահամյան**

Առաջատար կազմակերպություն՝

Հայ-ռուսական (սլավոնական)
համալսարան

Ատենախոսության պաշտպանությունը կկայանա 2018 թ. հուլիսի 4-ին՝ ժամը 11⁰⁰-ին, ՀՀ ԲՈՀ-ի՝ ԵՊՀ-ում գործող «Օտար լեզուներ» 009 մասնագիտական խորհրդի նիստում (հասցեն՝ 0025, Երևան, Ալեք Մանուկյան 1):

Ատենախոսությանը կարելի է ծանոթանալ ԵՊՀ գրադարանում:

Սեղմագիրն առաքված է 2018 թ. հունիսի 1-ին:

Մասնագիտական խորհրդի
գիտական քարտուղար՝
բ.գ.դ., պրոֆեսոր

Ե. Լ. Երզնկյան

Նշանների բնույթը վաղուց է հետաքրքրել մարդկությանը, և դրանց ուսումնասիրությունը դարավոր պատմություն ունի: Սակայն նշանագիտությունը՝ որպես հետազոտության ինքնուրույն և համապարփակ բնագավառ, կազմավորվել և բուռն զարգացում է ապրել 20-րդ դարում: Այս գիտության ձևավորման մեջ առաջնային է և անուրանալի լեզվաբանության դերը: Ավելին՝ նշանագիտական հիմնարար դրույթները տվել և այսօր էլ առավելապես տալիս են լեզվաբանները: Ամենից տարածված տեսակետի համաձայն՝ նշանը երկպլան կազմություն է՝ նշանակալի (բովանդակության) և նշանակչի (արտահայտության) բևեռներով: Այդ բևեռները կոչվում են նաև պլաններ՝ բովանդակության պլան և արտահայտության պլան:

Լեզվական նշանները լինում են պարզ և բաղադրյալ: Պարզ նշանները ձևային են՝ նվազագույն երկպլան միավորները: Բաղադրյալ նշաններն առնվազն երկբաղադրիչ կազմություններ են՝ բաղադրյալ բառ, շարույթ, առնվազն երկանդամ ասույթ, գերասույթ (բարդ ստորադասական նախադասություն), վերասույթ (տեքստ): Սրանք էլ հենց կոչում ենք նշանային բաղադրություններ:

Նշանը և նշանային բաղադրությունն ընդհանրական հասկացություններ են և հատուկ են բոլոր լեզուներին: Չնայած դրան՝ յուրաքանչյուր լեզու թելադրում է իր կառուցվածքային տիպին հատուկ նշանային մասնավոր դրսևորումներ: Հասկանալի է, որ անգլերենը ևս, լինելով անջատական տիպի լեզու, նշանների և նշանային բաղադրությունների արտահայտության յուրակերպություններ ունի, որոնք փորձում ենք բացահայտել մեր աշխատանքում:

Աշխատանքի նպատակն է արդի անգլերենի նշանային բոլոր մակարդակների համար նշանային բաղադրությունների ընդհանրական կաղապարի մշակումը: Նպատակին հասնելու գլխավոր **խնդիրներն** են՝

ա) ապահովել քայլերի հաջորդականությունը՝ հետազոտությունը սկսելով նշանային նվազագույն բաղադրությունների՝ ձևայինների համակցության, այսինքն՝ բառային ու բառաձևային մակարդակից, հասնելով առավելագույն՝ վերասույթային մակարդակին,

բ) բոլոր մակարդակների նշանային բաղադրությունները դիտարկել միասնական սկզբունքով,

գ) նշանային բաղադրությունների բնույթը բացահայտել լեզվական, խոսքային և լեզվախոսքային կամ, այլ կերպ, նշանակալի, նշանակչի և նշանակման շերտերի համամասնությամբ:

Աշխատանքի արդիականությունը պայմանավորված է մասնավոր լեզվաբանության, տվյալ դեպքում՝ անգլերենագիտության մեջ նշանային բաղադրությունների՝ վերջին շրջանի հայ լեզվաբանության օրինակով լեզվական հորինվածքի եռաշերտ ներկայացմամբ, որը, անգլերենագիտությունից բացի, համընդհանուր լեզվաբանական հետաքրքրություն ու կարևորություն ունի: Կարևորությունը կրկնապատկվում է մեր ժամանակներում՝ պայմանավորված անգլերենի առաջնայնորեն միջազգային լեզու լինելու իրողությամբ և դրանով միջմշակութային հաղորդակցության գործիքի լիարժեք դերակատարությամբ, որով գնահատելի ներդաշնակություն է ապահովվում միասնական աշխարհի տարալեզու և բազմամշակույթ ժողովուրդների ընկալումներում, բազմաբնույթ շփումներով հիմնավորվում է մարդկության համակեցության անհրաժեշտությունը:

Աշխատանքի նորույթը մի մասով աղերսվում է արդիականությանը. առաջին անգամ ժամանակակից անգլերենի նշանային բաղադրությունները, բացի նշանակյալ և նշանակիչ բևեռներից, բացահայտվում են նաև դրանք իրար կապող հոգեբանական միջնաշերտով՝ նշանակմամբ, ինչպես դա թելադրում է անել արդի հայ լեզվաբանությունը: Բացի այդ՝ առաջին անգամ վերացարկված հասկացական դասերի հիման վրա կառուցված ընդհանրական կաղապարը հետևողականորեն գործադրվում է բաղադրյալ բառից մինչև վերաստության մակարդակ՝ վերջինիս մեջ տեղայնացված հասկացությունը՝ վերասույթը, փոխակերպել-հանգեցնելով նախ՝ ստորոգային կառուցվածքի, ապա՝ անվանականացման: Նորություն է նաև իմաստաբանական վերլուծության համար առաջարկված հետազոտության մեր եղանակը:

Փաստական նյութի համար հիմք են ծառայել անգլերենի բացատրական բառարանները, Զեյմս Զոյսի «**Arabia**» ստեղծագործությունը, Զին Էդվարդսի «Երեք արքաների պատմությունը» (Gene Edwards, **Tale of Three Kings: Sixteen**), ինչպես նաև Օ. Մեշկովի «Ժամանակակից անգլերենի բառակազմությունը» ուսումնասիրությունը¹, որը, գիտական աշխատությունից զատ, մեզ համար փաստական աղբյուր է եղել նրանում պարունակված բառակազմական կաղապարների

¹ Ст'у Мешков О., *Словообразование современного английского языка*, «Наука», 1976, 248 с.

հարուստ հարացույցներով, որոնք, սակայն, մեխանիկորեն չենք օգտագործել, այլ անհրաժեշտության դեպքում, ելնելով նյութի հետազոտության մեր մեկնակետից, հարացույցներում կատարել ենք նշանների տեղայնացման համապատասխան սրբագրումներ և տեղաշարժեր:

Գործնական նշանակությունը երկակի կարևորություն ունի: Նախ՝ աշխատանքում բերված կադապարներն ընդհանրական են և կիրառելի թեքական, կցական և անջատական լեզուների համար: Ապա՝ հետազոտության՝ աշխատանքում առկա եղանակները հաջողությամբ կիրառելի են ուսումնական գործընթացում՝ թե՛ դասավանդման ծրագիր իրականացնելիս, թե՛ ուսանողների՝ ավարտաճառեր, կուրսային կամ այլ հետազոտական աշխատանքներ կատարելիս:

Տեսական նշանակությունը բխում է աշխատանքում արծարծված դրույթները հիմնավորելու, ծավալելու և խորացնելու, անգլերենի ասպարեզում կիրառած մեր մոտեցումները ենթադրաբար նաև այլ լեզուների նկատմամբ գործադրելու հնարավորությունից:

Աշխատանքի մեթոդը: Ուսումնասիրությունը կատարել ենք մի քանի մեթոդների համատեղությամբ: Նկարագրական մեթոդին զուգահեռ լայնորեն կիրառել ենք **կադապարման, փոխակերպման և լեզվաբանաստեղծական մեթոդները:** Ածանցների իմաստաբանական վերլուծության համար առաջ ենք քաշել **հաջորդական արտածումների եղանակը**, որի օգնությամբ առավել ամբողջական է դարձել նշանների և նշանային բաղադրությունների բովանդակության պլանի քննությունը: Դիմել ենք նաև **զննական մեթոդի** օգնությանը՝ նշանային բաղադրությունների ներնշանային և միջնշանային հարաբերությունների օրինաչափություններն ակնառու դարձնելու նպատակով աշխատանքում ներկայացնելով բազմաթիվ աղյուսակներ:

Աշխատանքի փորձարկումը կատարվել է Երևանի պետական համալսարանի անգլիական բանասիրության ամբիոնում, Վանաձորի պետական համալսարանի օտար լեզուների ամբիոնում, մաս առ մաս այդ համալսարանի մասնագիտական բաժինների տարբեր կուրսերում դասավանդելիս: Աշխատանքի մի մասը ներկայացվել է միջազգային գիտաժողովներում, մյուս մասը լույս է տեսել ՀՀ ԲՈԸ-ի հաստատած գիտական հանդեսներում և ժողովածուներում:

Կառուցվածքը: Աշխատանքը բաղկացած է երեք գլխից, ունի ներածություն, եզրակացություն, ծանոթագրություններ և մատենագիտական ցանկ (ծավալը՝ 141 էջ):

Ներածության մեջ ներկայացրել ենք նշանագիտության եվրոպական, ամերիկյան, հայկական և ռուսական հոսանքների, տարբեր ուղղությունների հակիրճ բնութագրությունը: Հատուկ ընդգծել ենք այս ոլորտում հայ մասնագետների հայեցակարգերի ինքնատիպությունը, գերազանցապես դիալեկտիկական, ուստի և խորապես քննախոսական ուղղվածությունը: Արձանագրել ենք, որ նշանագիտության զարգացման գործում առանցքային դերակատարություն է ունեցել (և ունի) լեզվաբանությունը: Այնուհետև տվել ենք մեր աշխատանքի նպատակին, դրան հասնելու խնդիրներին, արդիականությանը, նորույթին և մեթոդներին վերաբերող բնութագիրը:

Առաջին գլխը, որ վերնագրել ենք «Արդի անգլերենի նշանային բաղադրությունների և լեզվական նշանի բովանդակային կարգերի ընդհանուր բնութագիրը», բաղկացած է երկու բաժնից: Առաջին բաժնում («ժամանակակից անգլերենի նշանային բաղադրությունները և դրանց հարաբերակցությունը») ուրվագծում ենք լեզվանշանային բաղադրությունների սահմանները, պարզում դրանց հնարավոր համակցությունները: Եթե խոսում ենք այս բաղադրությունների հարաբերակցության մասին, ապա աչքի առաջ պետք է ունենանք լեզվական համակարգը՝ գրեթե ամբողջությամբ: Իսկ սա նշանակում է, որ մեր ուշադրության կենտրոնում է լեզու/խոսք երկատումը՝ վերոնշյալ բաղադրյալ կազմությունների համակարգային ձևավորմամբ և խոսքային համապատասխան դրսևորմամբ:

Բաղադրյալ բառերը, շարահյուսական բաղադրությունները կամ կառույցները հիմնականում հեշտությամբ հարաբերակցվում են և փոխանցելի (transposable), փոխարկելի (substitutable) ու փոխակերպելի (transformable) կազմություններ են: Այսպես՝ համասեռության (isomorphism) սկզբունքով առաջնորդվելով՝ պարզում ենք, որ շարահյուսական (շարույթ, ասույթ) և բառակազմական ընդհանրություն ունեն բաղադրությունները: Շարահյուսական ելակետով դիտարկելի են ածանցավոր և բարդ բառերի շարադասական, արժույթային դրսևորումները. ածանցները կարող են նախադաս կամ հետադաս լինել սերող հիմքի նկատմամբ (հմմտ. *նախածանց* և *վերջածանց* բաժանումը), իսկ բարդության մեջ սերող հիմքը սովորաբար նախադաս է բաղադրող

հիմքի նկատմամբ (հմմտ. նաև անգլերեն ասույթի ենթակայի և բայ-ստորոգյալի շարադասությունը):

Ինչ վերաբերում է բառակազմական արժույթայնությանը, ապա այն բնորոշվում է տվյալ ածանցի՝ տվյալ խոսքի մաս ձևավորելու առանձնահատկությամբ (հմմտ. գոյականակերտ, ածականակերտ, բայակերտ և այլ ածանցներ): Բառակազմական ելակետով կարող ենք քննել ասույթի գլխավոր անդամները՝ ենթական դիտելով որպես սերող, իսկ բայ-ստորոգյալը՝ որպես բաղադրող հիմք (դա ցույց ենք տվել մեր աշխատանքի 2-րդ աղյուսակում), ինչպես նաև գերադաս նախադասությունը համարելով սերող, ստորադասը՝ բաղադրող հիմք և այլն:

Այդպիսի համարժեքություն կա նաև արմատամերձ ածանցների (այսինքն՝ այն ածանցների, որոնք միայն արմատի հետ են հանդես գալիս, օրինակ՝ –y ածանցը՝ story) և ասույթի բայ-ստորոգյալի ու անմիջական բաղադրիչների կապակցության դեպքում, ինչպես նաև զուգահեռաբար ածանցների ու նախադասության անդամների համակցաբանական դրսևորումներում. օրինակ՝ հնարավոր է [-ly + ness], բայց անհնար է [-ly + ism] համակցությունը², ինչպես որ հնարավոր է [որոշիչ + ենթակա], բայց անհնար է [ենթակա + ժամանակի պարագա] համակցությունը:

Լեզվի՝ նշանների համակարգ լինելու դրույթից հասկանալիորեն չպիտի եզրակացնել, թե այդ նշաններն իրենց համար «ննջած են» այդ համակարգում: Դրանք լեզվի մեջ նախատեսված են հաղորդակցում ապահովելու համար, որն իրականացվում է այդ նշանների համապատասխան հարաբերությունների և համակցությունների շնորհիվ: Հետևաբար կարող ենք ասել, որ **լեզուն նշանների համակցումների հնարավորության համակարգ է:** Ինչպես յուրաքանչյուր ինքնակարգավորվող ճկուն համակարգի տարրերը, լեզվական համակարգի և՛ նշանային, և՛ ոչ նշանային միավորները ևս համակցվում-հարաբերակցվում են որոշակի օրինաչափություններով:

Համակցությունը ենթադրում է, որ լեզվական միավորներին նույնպես հատուկ է արժույթային (վալենտական) փոխհարաբերության հատկությունը: Համակցությունը նաև ենթադրում է համակարգային միավորների համակցաբանական կարգավորվածություն: Այս առումով հետաքրքիր է պարզել արժույթայնության և համակցաբանության

² См. у Мешков О., նույն տեղում, էջ 33:

փոխհարաբերությունը: Ինչպես նկատում է Օ. Մեշկովը, co- նախածանցը, որ, որպես նշան, ունի *համապեղման* իմաստ, **արժույթային** զորությամբ կարող է դեպի իրեն ձգել, ասենք, -act, -drive, -author, -star սերող հիմքերը. սրանցից յուրաքանչյուրը նշված նախածանցի **արժույթն** է: Այս արժույթային անխուսափելի ձգողության ուժով **համակցվում** են co- և -act, co- և -drive, co- և -author, co- և -star նշանային բաղադրիչները, որոնցով ունենում ենք coact, codrive, coauthor, costar նշանային **համակցված** բաղադրությունները կամ, ասենք ուղղակի, համակցությունները³: Արժույթայնությունը համակցելիությունն է և դրա իրացումը: Ընդհանուր բաղադրիչով միացված համակցությունները կազմում են **համակցական փունջ** կամ պարզապես **համակցաբանություն**: Համակցաբանությունը, ինչպես տեսնում ենք, ընդգրկում է լեզվական համակարգի տվյալ հարացույցը:

Այս գլխի երկրորդ բաժնում («Լեզվական նշանի կարգային իմաստները») հասկացական չորս կարգերից բխեցնում ենք դրանցից վերացարկված չորս հասկացական դասեր՝ առարկայնություն, ընթացայնություն, հատկանշայնություն, մակադրահատկանշայնություն, ապա դրանց բուն հասկացական կարգերի (առարկա, գործողություն/եղելություն, հատկանիշ, մակադրահատկանիշ) միջնորդությամբ հանգում լեզվի տրամաբանական-քերականական կարգերին՝ հասկացություններին համարժեք խոսքի մասերին, այն է՝ գոյական, բայ, ածական, մակբայ: Խոսքի մասերի այս չորս խմբավորումը նորություն չէ: Լեզվաբանության մեջ առաջինն այսպիսի դասակարգում կատարել է Մ. Աբեդյանը⁴, որին հետագայում հաջորդել են Լ. Տենիերի, Է. Աթայանի և այլոց նմանաբնույթ խմբավորումները⁵:

Բերված բառային խմբերը՝ համապատասխան փոխանցումներով, իրենց զուգահեռությունն ունեն նշանային մյուս մակարդակներում, և հեշտությամբ դա կարելի է բացահայտել համասեռության սկզբունքով: Ուսումնասիրելով ժամանակակից անգլերենի բառակազմությունը՝ պարզում ենք, որ նրանում առկա բոլոր կաղապարները՝ որպես բառային

³ Տե՛ս Մешков Օ., նույն տեղում, էջ 117:

⁴ Տե՛ս Աբեդյան Մ., *Հայոց լեզվի տեսություն*, Ե., «Միտք» հրատարակչություն, 1965, էջ 129-130:

⁵ Տե՛ս Теньер Л., *Основы структурного синтаксиса*, М., «Прогресс», 1988, էջ 74-78. Атаян Э., *Предмет и основные понятия структурального синтаксиса*, Ереван, «Митк», 1968, էջ 176:

նշանների բաղադրությունների ընդհանրական ընդօրինակումներ, ներկայացնում են նշված չորս խոսքի մասերը: Ավելին. ածանցավոր բաղադրությունների ոչ ածանցական՝ սերող բաղադրիչների դերում էլ այդ չորս խոսքի մասերն են հանդիպում, որոնց համակցությամբ գոյանում է բառային նոր նշան՝ դարձյալ այդ նույն խոսքի մասերից մեկի ելքով: Այդպես է նաև բարդությունների դեպքում: Հիմքում ունենալով Օ Մեշկովի կաղապարները՝ ստորև ներկայացնում ենք նշանասերման մեր կաղապարային հարացույցը՝ համապատասխան փոփոխություններով:

1. Հիմքի նկատմամբ այլակերտ նշանասերում

Ա. Գոյականական նշանասերում

1) $A + \text{Suf} = N$

2) $V + \text{Suf} = N$

3) $D + \text{Suf} = N$

Բ. Ածականական նշանասերում

1) $N + \text{Suf} = A$

2) $V + \text{Suf} = A$

Գ. Բայական նշանասերում

1) $N + \text{Suf} = V$

2) $A + \text{Suf} = V$

Դ. Մակբայական նշանասերում

1) $N + \text{Suf} = D$

2) $A + \text{Suf} = D$

3) $V + \text{Suf} = D$

2. Հիմքի նկատմամբ ինքնակերտ նշանասերում

Ա. Գոյականական նշանասերում

$N + \text{Suf} = N$

Բ. Ածականական նշանասերում

$A + \text{Suf} = A$

Գ. Բայական նշանասերում

$V + \text{Suf} = V$

Դ. Մակբայական նշանասերում

$D + \text{suf} = D$

Ածանցական բաղադրություններում **նշանակյալի** (բառային իմաստի) կազմավորման ծանրությունը հե՛նց ածանցների վրա է կենտրոնացած. սրանցո՛վ է, որ ձևավորվում է այս կամ այն խոսքի մասը, ուստի ածանցները եթե նեղ լեզվաբանական առումով բառակերտ

ձևույթներ են, ապա նշանագիտական տեսակետից **նշանասերիչ ցուցիչներ** են, որոնցով հագեցած է լեզվի **ցուցադաշտը**⁶: Այս քերականական ձևույթների առկայությունը միաժամանակ ազդարարում է լեզվի մեջ բառակերտման հնարավորությունը, ուստի դրանք, իրենց հաղորդման դերով պայմանավորված, նաև **ազդանշան** են: Ածանցումների նշանասերումը ներկայացնում ենք բազմաթիվ աղյուսակներով՝ հիմք ընդունելով է. Աթայանի լեզվանշանագիտական քննությունը՝ նշանի եռաշերտ բաղկացույթամբ՝ համակարգ-շարակարգ-գծակարգ բաժանումներով⁷:

Այսպիսով՝ նշանային բաղադրությունները նշանային երկպլան կազմավորումներն են՝ ածանցումներից ու բառաձևերից սկսած, վերասույթով (տեքստով) ավարտած: Այս բաղադրյալ նշանների ընդհանրականությունը, ի թիվս այլոց, բացահայտվում է նաև համասեռության սկզբունքով: Տարամակարդակ բաղադրյալ նշանները ենթակա են նույնաբնույթ գործողությունների՝ իրենց իսկ ներքին բնույթով պայմանավորված: Այսպես կոչված ստուգողական գործողություններն են արժույթային ձգողականության սահմանների որոշումը և այդ սահմաններում տեղակայված միավորների համակցային օրինաչափությունների պարզորոշումը:

Ժամանակակից անգլերենի նշանային բաղադրությունների բացահայտման ուղիներից մեկը լեզվական նշանների կարգային իմաստների՝ ըստ հնարավորին սպառիչ բնութագրության հասնելն է, որն ատենախոսության այս գիտում իրականացնում ենք եռաստիճան խմբավորմամբ: Ժամանակակից անգլերենի խոսքի մասերը բաշխելով հասկացական դասերի ու կարգերի վրա՝ պարզում ենք, որ այդ խոսքի մասերի փոխակերպման ու փոխանցման 16 դեպք է հնարավոր: Անգլերենում դրանցից 4-ը՝ ինքնակերտ, 12-ն այլակերտ դրսևորում ունեն: Կարգային իմաստները նախածանցային և վերջածանցային ինքնակերտ և այլակերտ նշանասերման բևեռներով քննելով՝ տալիս ենք դրանցից յուրաքանչյուրի գոյամակարդակային պատկերը՝ ըստ լեզու/խոսք հարաբերակցության և դրանց փոխներթափանցումն ապահովող հոգեբանական շերտի պայմանավորվածության:

⁶ Sté u Bühler K., *Sprachtheorie*, Jena, 1934, էջ 366:

⁷ Sté u Աթայան Է., *Լեզուների ձևաբանական տիպաբանության առարկան և «անհատական լեզվական ձևի» բացահայտման խնդիրը* // «Բանբեր Երևանի համալսարանի» (հանդես), 1988, հվ. 2, էջ 37-45:

Երկրորդ գլխում («Ածանցային նշանակերտների տիպաբանությունը՝ ըստ բովանդակային ընդհանրությունների ու տարբերությունների») տվել ենք ածանցային նշանակերտների իմաստաբանության տիպաբանական բնութագիրը: Ուսումնասիրության այս հատվածում քննության առարկա ենք դարձնում նշանակերտի (տվյալ դեպքում՝ ածանցային նշանակերտի) բովանդակային կողմը, որի թելադրանքով է ձևավորվում համապատասխան նշանային բաղադրությունը: Վերջին տասնամյակներում լեզվաբանության մեջ զգալի տեղ է տրվում իմաստաբանական ուսումնասիրություններին: Չնայած ուսումնասիրությունների առատությանը՝ այնուամենայնիվ, կարելի է ասել, որ, ի տարբերություն նշանի արտահայտության կողմի, որը մանրակրկիտ վերլուծության է ենթարկվում՝ անկախ իմաստից, բովանդակային կամ իմաստային կողմը նույն հեշտությամբ դիտարկման չի ենթարկվում՝ անկախ տվյալ նշանի հնչյունական կամ կառուցվածքային արտահայտությունից: Եվ սա բնական է, որովհետև լեզվական նշանի հնչյունական կազմն ու կառուցվածքը թանձրացապես ընկալելի և պատկերելի իրողություններ են, մինչդեռ իմաստը պայմանական վերացարկում է, որը բառային իմաստի դեպքում պատմականորեն է վերագրվում տվյալ բառին, որի իմաստափոխությունը հնարավոր է նրա ամեն մի գործածությամբ: Նույնիսկ կանոնարկիչ բառարաններում բառարանային միավորների իմաստները և տարբեր նշանակությունները սահմանելիս, ինչպես նկատում է լեհ լեզվաբան Վիտոլդ Դորոշևսկին, լուրջ դժվարությունների առաջ է կանգնում մասնագետը⁸: Հետևաբար, էլ ավելի դժվար է առավել տարողունակ նշանների՝ շարահյուսական կառույցների, ասույթների ու վերասույթների զուտ բովանդակային դիտարկման լեզվաբանական ելակետն ու հանգակետը հայտնաբերելը:

Ձեռնամուխ լինելով ածանցային նշանակերտների իմաստային վերլուծությանը՝ իհարկե, աչքի առաջ ունենք այդպիսի հետազոտության ոչ այնքան կատարյալ լինելու հանգամանքը, որը պայմանավորված է տվյալ նշանակերտին վերագրվելիք իմաստի կամ իմաստների անխուսափելի սուբյեկտիվությամբ: Բայց սա չի նշանակում, թե պակասում է այս կարգի ուսումնասիրության գիտական կարևորությունը:

⁸ Ст' у Дорошевский В., *Элементы лексикологии и семантики*, «Прогресс», М., 1973, էջ 165-185:

Այս ուսումնասիրության մեջ փորձ է արվում առաջարկելու իմաստաբանական վերլուծության նոր եղանակ՝ այս ոլորտում քիչ թե շատ ճշգրտություն ապահովելու համար:

Իմաստային դաշտերի տիպաբանությանը հասնելու համար դիմում ենք, այսպես կոչված, **հաջորդական արտածումների եղանակին**: Նախ՝ կատարում ենք ածանցների իմաստային առանձնակի բացահայտումներ՝ ըստ վերը բերած կաղապարային բանաձևերի, ապա՝ համեմատում և խմբավորում ենք դրանք՝ ըստ նույնական հատկանիշների, այնուհետև՝ դուրս ենք բերում նախորդ գլխում ներկայացված 14 կաղապարներին համապատասխանող ածանցները՝ իրենց իմաստներով, և ապա՝ բոլոր կաղապարների իմաստային դաշտերը կազմավորող ածանցները: Սա թույլ է տալիս վեր հանել այդ դաշտերի տիպաբանությունը՝ ըստ վերացարկված հասկացական դասերի:

Մեր ուսումնասիրության հաջորդ քայլը ածանցային կաղապարների վիճակագրությունն է՝ թվային նվազման հաջորդականությամբ: Վիճակագրական պատկերն աշխատանքում ներկայացված է 11-րդ աղյուսակով, որը նույնությամբ զետեղում ենք այստեղ:

Աղյուսակ

***Կաղապարների քանակային արտահայտությունը՝
նվազող հաջորդականությամբ***

Կաղապարները և նրանց քանակային արտահայտությունը													
NN	VN	AN	NA	VA	AA	NV	AV	DD	AD	VD	ND	DN	VV
93	35	34	29	10	8	7	5	2	2	1	1	1	1

Աղյուսակից պարզորոշ երևում է, որ ժամանակակից անգլերենում անգերազանցելի հնարավորություն ունեն գոյականական նշանասերման ածանցային կաղապարները, ընդ որում ինքնակերտ կաղապարը գերազանցում է բոլոր այլակերտները՝ միասին վերցված: Գոյականական հիմքով գոյականի կազմության թվային գերազանցությունը միայն ինքնակերտությամբ չպետք է պայմանավորել. մյուս կաղապարներում ևս, բացի մակբայական նշանասերումից, գերազանցում են այս նույն հիմքով կազմությունները. հմմտ. ածականական և բայական նշանասերման տվյալները. գոյականական հիմքով 29 ածական՝ բայական հիմքով 10 և ածականական հիմքով 8 ածականական կաղապարային իրացումների դիմաց, և գոյականական հիմքով 7 բայ՝ ածականական հիմքով 5 և

բայական հիմքով 1 բայական կաղապարային իրացումների դիմաց: Նվազագույն հնարավորություն ունեն մակբայական, ածականական, բայական և գոյականական հիմքերով մակբայական կաղապարները (առաջին երկուսը՝ 2-ական, վերջին երկուսը՝ 1-ական իրացում). նվազագույն՝ 1 իրացում ունի նաև մակբայական հիմքով գոյականական նշանասերումը:

Ըստ աղյուսակի՝ անգլերենի բայական նշանասերման հնարավորությունը զիջում է ածականականին: Սակայն սա այսպես է ածանցակերտման դեպքում: Նշանասերման անհամեմատ մեծ հնարավորություն ունի բայը, ինչպես ցույց կտրվի համապատասխան տեղում, խոնարհման հիմքակազմության և ձևակազմության ոլորտներում:

Աշխատանքում տասնյակներով բերված ածանցային իմաստները նույնպես խմբավորելի են և հեշտությամբ տեղաբաշխվում են վերացարկված հասկացական դասերում ու դրանց բոլոր ենթակարգերում: Այսպես՝ անձնանշությունն առարկայնության դասին է պատկանում, բնութագրանշությունը՝ հատկանշայնության, կիրառանշությունը՝ ընթացայնության, տեղանշությունը՝ մակադրահատկանշայնության դասին և այլն: Այս դասերը ևս համապատասխան հատումներ են ունենում՝ ըստ իմաստային ընդգրկման ծավալի. օրինակ՝ որականշությունը հատուկ է թե՛ առարկայնության, թե՛ հատկանշայնության, թե՛ մակադրահատկանշայնության դասին: Այսպիսով՝ նշանակերտների ձևավորած իմաստային խմբերի քննությունը՝ միջկաղապարային հնարավորություններով և դրսևորումներով, թույլ է տալիս պարզել, թե ինչպես են բաշխված նշանակերտներն իմաստային դաշտերի վրա:

Երրորդ գլուխը, որի վերնագիրն է «Բարդությունների, բառաձևերի և վերբառային նշանային միավորների բնութագիրը», բաղկացած է երկու բաժնից:

Առաջին բաժնում անդրադառնում ենք բառակազմական և ձևակազմական (մորֆեմատիկ) հիմքերի նշանային արժեքին՝ ըստ նշանասերման կաղապարների: Տալիս ենք արդի անգլերենի բարդ բառերի և բայական ժամանակաձևերի հիմքերի նշանային բնութագիրը: Բաղադրական (բառակազմական) և ձևակազմական նշանային բաղադրությունների քննությունը հայ լեզվաբանության մեջ մշակված

բաղադրական հիմքերի սկզբունքով⁹ հնարավոր է դարձնում բառակազմական կաղապարների բաշխումը ինքնակերտ և այլակերտ տիպերի: Ըստ այդմ՝ երկանդամ բարդություններում ինքնակերտ կաղապարները գործում են բոլոր հասկացական կարգերով, այն է՝ գոյական + գոյական, ածական + ածական, բայ + բայ, մակբայ + մակբայ: Այլակերտ կաղապարներն իրացված են հետևյալ բաշխվածությամբ՝ ա) գոյականակազմության մեջ երկրորդ բաղադրիչ են լինում ածական, բայ, մակբայ հիմքերը, բ) ածականակազմության մեջ՝ գոյական, բայ, մակբայ հիմքերը, գ) բայակազմության մեջ՝ գոյական, ածական, մակբայ հիմքերը, դ) մակբայակազմության մեջ՝ գոյական, ածական, բայ հիմքերը: Ձևակազմության մեջ մեծ է բայական հիմքերի կարևորությունը: Դրանք ժամանակակից անգլերենում ըստ կազմության բաժանվում են համադրակազմ և վերլուծակազմ խմբերի: Բոլոր համադրակազմ հիմքերը ձևավորվում են անորոշի (ինֆինիտիվ) հիմքից, որից կազմվում են նաև վերլուծական ձևեր: Վերլուծական հիմքեր են կազմվում նաև առաջին և երկրորդ դերբայներով, որոնք գոյություն չունեն համադրակազմ ձևերում: Վերլուծակազմ հիմքերը միշտ բաղադրյալ են և ինքնին լինում են համադրական կամ վերլուծական: Բաղադրյալ վերլուծական հիմքերը լինում են երկբաղադրիչ և եռաբաղադրիչ: Երկբաղադրիչ հիմքերը մենալուծ են, եռաբաղադրիչ հիմքերը՝ զուգալուծ:

Այս գլխի երկրորդ բաժնում տալիս ենք նախ՝ շարույթի և ասույթի նշանային հարաբերակցությունը, դրանց սահմանակցությունն ու փոխակերպելիությունը, ապա՝ վերասույթի նշանային բնութագրությունը՝ վերասույթը՝ ասույթի, վերջինս էլ՝ անվանացման կամ ապաստորոգացման փոխակերպելիությամբ: Դիտարկումը կատարում ենք աշխատանքի նախորդ հատվածների համաչափությամբ՝ հարազատ մնալով մինևույն սկզբունքին, այն է՝ ոչ միայն շարույթի և ասույթի բաղադրիչներն ենք քննում վերացարկված հասկացական դասերից արտածված չորս խոսքի մասերի հարաբերությամբ, այլև փոխակերպական կանոններով վերասույթը ևս հանգեցնում ենք իր բաղադրիչների դասային և կարգային՝ նախորդ մակարդակներին հատուկ նույնական վիճակների: Ասույթի և շարույթի սահմանները գծելիս նկատելի է դառնում, որ եթե նախադասության անմիջական

⁹ Տե՛ս Աղայան Է., *Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն*, Ե., Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, 1984, էջ 245-251:

բաղադրիչների և շարահյուսական ավանդական մեթոդների նպատակը վերլուծությունն է, ապա շարութաբանական հետազոտության նպատակը վերլուծությունն ու համադրությունն է:

Վերասույթի քննությունը կատարում ենք նախ՝ վերացարկված տեքստի ոճականորեն շերտավորված եղանակով՝ ըստ է. Աթայանի լեզվի գոյամակարդակային տեսության, ապա՝ տեսական քննությունն առարկայացնում ենք Ջեյմս Ջոյսի «Arabia» և Ջին Էդվարդսի «Երեք արքաների պատմությունը» ստեղծագործությունների հատվածական բնութագրությամբ: Քննությունը կատարում ենք անհրաժեշտ աստիճանավորումներով, փոխակերպական կանոններով, տեքստի նշանասերման կամ հենց տեքստասերման բացահայտումներով: Տեքստի՝ գոյամակարդակներով շերտավորված դիտարկումն արդյունավետ է նրանով, որ յուրաքանչյուր գոյաշերտի զննությանը որոշակիորեն մասնակից են լինում մյուս երկուսը, որին նպաստում է տեքստի՝ որպես հյուսվածքի, իմաստային կապակցությունն ամբողջացնող գերհամադրական ստորոգումը:

Կատարված ուսումնասիրությունը բերում է մեզ հետևյալ եզրահանգումներիին

1) Նշանային բաղադրությունները լեզվական երկպլան բաղադրյալ միավորներ են, որոնք շատ կողմերով գործառական համասեռություն են հանդես բերում: Այդ համասեռությամբ նրանք, լինելով տարբեր մակարդակների կառույցներ, ենթակա են նույնաբնույթ կաղապարման:

2) Կաղապարման հիմքում ընկած են մեր կողմից առանձնացված վերացարկված հասկացական դասերը՝ իրենց հասկացական կարգերով և այդ կարգերին բնորոշ չորս նյութական խոսքի մասերի քառակի հարաբերություններով, որոնցից յուրաքանչյուրի համար մեկական հարաբերությունն ինքնակերտ է, երեքականը՝ այլակերտ: Ըստ այդմ՝ հնարավոր է խոսքի մասերի 16 փոխակերպ-փոխանցումային հարաբերակցություն, որը համապատասխանում է նաև արդի անգլերենի կարգային բնութագրությանը:

3) Նշանային բաղադրությունների բնույթը հուշում է, որ դրանք, պայմանավորված իրենց երկպլանայնությամբ, դիտարկելի են լեզու/խոսք հարաբերությունների ոլորտում: Եթե մասնավոր լեզվաբանության մեջ

առավելապես ընդունված է նշաններն ու նշանային բաղադրությունները քննել երկատման սկզբունքով, ապա արդի անգլերենի նշանային բաղադրությունների դիտարկումը մեզ հանգեցրեց այն եզրակացության, որ քննության եռատված սկզբունքը լեզվական հորինվածքի ամբողջական ներկայացման առավել մեծ հնարավորություն է տալիս: Սրանով վերստին փաստում ենք արդի հայ լեզվաբանության առաջատար դիրքն այս ոլորտում, որի դրույթները հնարավորություն են տալիս, բացի լեզու և խոսք բևեռներից, նշանային բաղադրյալ կազմությունները ներկայացնելու նաև դրանք միմյանց կամրջող լեզվախոսքային գործունեության կամ հոգեբանական շերտի հաշվառմամբ:

4) Բառակազմական կաղապարները նշանային բաղադրիչների լիակատար ընդգրկման հնարավորություն են տալիս նշանասերման հայեցակետով: Ըստ նշանասերման ուղղվածության՝ անգլերենի ածանցումներն ու բարդությունները բնորոշվում են այլակերտության և ինքնակերտության թևերով:

5) Անգլերենագիտության մեջ մշակված ածանցման ու բառաբարդման կաղապարները վերակաղապարելի են հայ լեզվաբանության մեջ մշակված կաղապարային տեսությամբ, մասնավորապես Է. Աղայանի և Գ. Զահուկյանի ձևաբանական և բառակազմական հիմքերի՝ իրար լրացնող հայեցակարգերով, որոնք լիովին կիրառելի են նաև անգլերենի նկատմամբ:

6) Իմաստաբանական վերլուծությունն առավել ճշգրտության հասցնելու համար անհրաժեշտություն է ածանցային հետազոտության հաջորդական արտածման մեթոդը, առանց որի գործադրման ածանցների իմաստային դաշտի ոչ միայն թերի, այլև աղճատված պատկեր կունենանք:

7) Ինչպես բաղադրական հիմքերի դիտարկման եղանակն է տարածելի շարահյուսական կառուցվածքի վրա, այնպես էլ խոսքի մասերի իմաստային և շարահյուսական ու գործառական դասակարգումը, ինչպես նաև արժույթայնության և շարահյուսական միավորների համակցության օրինաչափություններն են հիմք տալիս համանման բացահայտումներ կատարելու բառակազմական ոլորտում:

8) Ուսումնասիրությունը, նվիրված անգլերենի նշանային բաղադրություններին, հուշում է, որ այն չի կարող սահմանափակված լինել ավանդական լեզվաբանության մեջ տարածված զուտ արտահայտության պլանի դիտարկմամբ: Նշանի բնույթից ելնելով՝ բացի

նրա երկկողմ քննությունից՝ անհրաժեշտություն է նրա բովանդակային բազմաշերտ դիտարկումը: Հետազոտության այս եղանակները ընդհանրական են, և դրանցով քննության կարելի է առնել տարբեր լեզուների համանման երևույթները:

9) Խոսքի մասերի ներկարգային ու միջկարգային փոխակերպում-փոխանցումները ոչ միայն շարահյուսական, ձևաբանական ու բառակազմական մակարդակներին են բնորոշ, այլև վերաստության մակարդակին: Հակադարձ փոխակերպմամբ անվանականացման ենթակա են բոլոր մակերեսային ստորոգական կառուցվածքները, այդ թվում՝ տեքստն ամբողջությամբ:

10) Լեզվական հորինվածքը միասնական կազմություն է, և նրա բաղադրիչ նշաններն էլ միասնական դրսևորումներ են ունենում՝ պահպանելով իրենց յուրահատկությունները: Ամբողջ լեզվական հորինվածքը մի նշան է, որի նշանակյալը լեզվական բովանդակությունն է, նշանակիչը՝ խոսքային արտահայտությունը, իսկ դրանք իրար կապող օղակը նշանակումն է:

Թե՛ նշանային բաղադրությունները, թե՛ նվազագույն նշաններն իրենցում բովանդակում են ամբողջ լեզվական հորինվածքի կաղապարը. դրանք այդ հորինվածքի մանրակաղապարներն են:

Ատենախոսության հիմնական դրույթներն արտացոլված են հետևյալ հրապարակումներում.

1. Դանիելյան Ա., Գյուլզադյան Դ., *Բայական հիմքերի փրկաբանություն՝ հանդիպադրությամբ արդի գրական արևելահայերենի և անգլերենի* // Գիտական հոդվածներ (բանասիրություն), Վանաձոր, 2009, էջ 138-154:

2. Դանիելյան Ա., *Վերացարկված գերասույթի ոճականորեն շերտավորված բնութագրության փորձ* // «Նշան, համակարգ, հաղորդակցում» (հոդվածների ժողովածու՝ նվիրված Էդվարդ Աթայանի հիշատակին), 2011, էջ 138-143:

3. Դանիելյան Ա., *Ժամանակակից անգլերենի նշանային բաղադրությունների հարաբերակցության ուրվագծային բնութագիրը* // «Լեզուն և գրականությունը գիտական իմացության ժամանակակից հարացույցում», Գիտական հոդվածների ժլվ., 4-Եր., Լուսակն, 2012, էջ 36-42:

4. Դանիելյան Ա, *Լեզվական նշանի կարգային իմաստները և գոյականասերումը անգլերենի ստորակարգային երկպլան մակարդակներում* // Գիտական հոդվածներ, Բանասիրություն. Ա, Վանաձոր, «ՄԻՄ տպագրատուն», 2013, էջ 54-67:

5. Դանիելյան Ա., *Ժամանակակից անգլերենի ածանցական բաղադրությունների ինքնակերպ նշանասերումը* // «Լեզուն և գրականությունը գիտական իմացության ժամանակակից հարացույցում», Գիտական հոդվածների ժյվ., 7-եր., Լուսակն, 2016, էջ 58-66:

6. Դանիելյան Ա., *Ասույթի և շարույթի նշանային հարաբերակցությունը* // «Լեզու, խոսք, իրականություն (գոյաբանական և իմացաբանական հայեցակերպեր)». Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված լեզվաբան-փիլիսոփա, ակադեմիկոս Էդուարդ Աթայանի ծննդյան 85-ամյակին, ԱԶ «Արման Ամանգույան», Եր., 2017, էջ 169-175:

7. Դանիելյան Ա., *Տեքստի գոյամակարդակային դիտարկման փորձ* // «Լեզուն և գրականությունը գիտական իմացության ժամանակակից հարացույցում» (ISSN2579-2458), Գիտական հոդվածների ժյվ., 8-եր., Լուսակն, 2017, էջ 64-69:

8. Դանիելյան Ա., *Ջին Էդվարդսի «Երեք արքաների պայտնությունը» սրեղծագործության տրանսլեցերորդ դրվագի գոյամակարդակային դիտարկումը* // «Օտար լեզուները բարձրագույն դպրոցում» (ISSN1829-2453) N2(23), Եր., ԵՊՀ, 2017, էջ 55-62:

ARINE DANIELYAN
SIGN COMPOUNDS OF CONTEMPORARY ENGLISH
IN LANGUAGE AND SPEECH
SUMMARY

Today to imagine the identification of systemic realities of language without considering the achievements in the sphere of semiotics seems impossible, particularly that one of the primary subjects of semiotic research is language. The subject matter of the present work is the semiotic compounds of the contemporary English language including not only compound words but also text.

The Introduction presents the structure of the work, a brief historic outline of semiotics, giving special estimations for Armenian semiologists, philosophers and linguists who have been rather thorough in the elaboration of philosophical and linguistic theories in the mentioned field. Their discoveries have been widely used in our explorations in the study of the semiotic aspect of the English language. This is the priority of the work, which is also a novelty, i.e. the fact that we examine English sign compounds not only from the point of view of the signified and the signifier, but also the psychological layer of signification.

Chapter One outlines semiotic compounds and meaning-based ranks of the language sign in modern English. The minimum semiotic compound is the two-member combination (i.e. a combination of two morphemes, two members of the same clause, independent and dependent clauses, etc). We assume that the maximum semiotic compound – the hyper-phrase – is theoretically endless. In our research, we examine the language system as a whole. Within the scope of the contemporary Armenian linguistics, Edward Atayan has proposed a trichotometric view of language, comprising therein the psychological layer. Thus, in our work we follow the discoveries of Armenian linguistics, particularly that of acad. Atayan. The different levels of semiotic compounds are viewed according to the principle of isomorphism, applying word-formation conventions (i.e. a base and a combining form) to the phrase and making an attempt to study compound words in the light of the conventions of syntactic valency and combinatorics. Conceptually the lexical sign has four ramifications: substantial, attributive, active and epi-attributive, according to which we distinguish abstracted conceptual classes,

conceptual ranks and the corresponding parts of speech: the noun, the adjective, the verb and the adverb with possibilities for transformations and transitions.

Chapter Two is an attempt to present our typological survey of the semantic variations of sign-forming affixes, according to the similarities and differences in content. In order to create a meaning-based typology, we use the principles of the so-called sequential deductions firstly by identifying meanings inherent in affixes according to certain modeling formulae; secondly by comparing and sorting them according to their common characteristics; thirdly by applying them to the corresponding models presented in the previous chapter and finally by assigning the affixes to all the available semantic fields within the model. This enables us to come up with a typology of these semantic fields according to the abstracted conceptual classes.

Chapter Three studies compound words, word-forms and hyper-lexical semiotic compounds in English. A reference is made to the semiotic value of word-forming and morphemic bases according to sign-forming models. We present the semiotic characteristics of bases in compound words and verb-based tenses and thereafter characterize the sign-forming features in hyper-word levels, viewing the syntagma, the phrase (clause), the supra-phrase, the hyper-phrase in relation to the four parts of speech. Before examining textual samples, we present a layered stylistic study of the hyper-phrase in an abstract manner, which we then substantiate by examining two texts, bringing the entire text first to the A+N+V+Nv+D model and then to depredication. This means that the entire work is done according to the same principle, on the basis of which we conclude that the composition of language is a unified formation, one unique sign, in which the signified is the entire content of the language, the signifier is its expression in speech, and the means linking the signified and the signifier is the process of signification.

Both the semiotic compounds on the one end and the minimum signs on the other incorporate the entire model of the language composition and therefore are the micromodels of that composition.

The conclusion presents the main outcomes of the research.

АРИНЕ КАРЛЕНОВНА ДАНИЕЛЯН
СОСТАВНЫЕ ЗНАКИ В ЯЗЫКЕ И РЕЧИ В СОВРЕМЕННОМ
АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ
РЕЗЮМЕ

Выявление системных фактов языка сегодня невозможно представить без учета достижений в области семиотики, тем более, что из всех дисциплин изучения семиотики главным и целостным является язык. Предметом исследования является сложный знаковый состав современного английского языка – от составных слов до текста.

Во **Введении** представляем структуру работы, совершаем небольшой экскурс в историю семиотики, отмечаем вклад в это научное направление армянских семиологов, философов, лингвистов, которые получили достойную оценку в философской и лингвистической теориях семиотики: их точку зрения мы применяем по отношению к знаковым явлениям английского языка. Этим и обусловлена актуальность работы, отсюда вытекает и научная новизна – составные знаки английского языка, помимо десигнативных и денотативных полюсов, исследуются также с позиции психологического пласта коннотации.

В **Первой главе** приводится общая характеристика содержательных категорий составных знаков и языковых сем. Минимальный состав сложного языкового знака представляет собой комбинацию двух компонентов (двух морфем, двух членов предложения, главного и подчинительного предложений и т.д.). Понятно, что максимальный составной знак – сверхвысказывание – теоретически бесконечен. В нашем исследовании почти полностью представлена вся языковая система. Армянская лингвистика новейшего времени в лице Э. Атаяна выдвинула тезис о трихотомическом анализе лингвистической структуры, включая также психологический пласт. В данной работе мы следуем изысканиям армянской лингвистики. Разноуровневые составные знаки мы рассматриваем с позиции изоморфизма: тезис о формирующих и дополняющих словообразовательных основах распространяем также на высказывание, а тезис о синтаксической валентности и комбинаторики – на составные слова. Вербальный знак по своему понятийному содержанию проявляется в четырех логических разветвлениях: предметном, симптоматичном, процессуальном, метасимптоматичном.

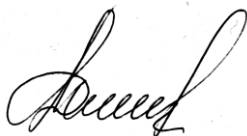
Исходя из этого, мы выделяем абстрактные понятийные классы, понятийные категории и соответствующие им части речи – существительные, прилагательные, глаголы, наречия со своими возможностями трансформации и транспозиции.

Во **Второй главе** мы изучаем семантическую типологию знакоформирующих аффиксов, учитывая их содержательные сходства и отличия. Для достижения типологии семантических полей мы прибегаем к методу т.н. последовательной дедукции: сначала выявляем отдельные семантические особенности аффиксов по определенным моделирующим формулам, а затем сравниваем и группируем их по идентичности признаков, после чего выписываем аффиксы с их семантическим содержанием, которые соответствуют моделям, приводимым в первой главе, и, наконец, представляем аффиксы, формирующие семантические поля всех моделей. Это позволяет вскрыть типологию этих полей, согласно абстрактным понятийным классам.

Третья глава посвящена характеристике составных знаков сложных слов, словоформ и метавербальности в английском языке. Обращаемся также к семиотическому значению словообразовательных и морфематических основ по моделям семиозиса. Приводим семиотическую характеристику основ сложных слов и временных форм глагола современного английского языка, после чего переходим к знакоформирующим характеристикам на метавербальном уровне, рассматривая при этом синтагму, высказывание, гипервысказывание, метавысказывание с учетом корреляции четырех частей речи.

До исследования конкретного текста в работе приводится анализ стилистических напластований метавысказывания абстрактным методом, который получает предметность в результате исследования двух текстов, и сводим весь текст к модели $A+N+V+Nv+D$, а затем к депредикации. Таким образом, исследования во всей работе построены по одному принципу, на основе чего приходим к выводу, что лингвистическая структура представляет собой единое образование: существует определенный знак, десигнат которого выражает языковое содержание, денотат – речевое выражение, а связующим звеном между ними выступает коннотат-значение.

Как составные, так и минимальные знаки содержат в себе модель целой лингвистической структуры: они являются микромоделями этой структуры.

A handwritten word, likely "Success", written in a cursive script. The letters are connected and fluid, with a prominent loop at the end of the word.